

BIBLIOTHEEK
GRONDWETTELIJK RECHT

2017

Bruno Seutin
Geert van Haegendoren (eds.)

4. DE STAATSERVORMING

ALGEMENE REEKS

De bevoegdheden van de gemeenschappen

 die Keure
PROFESSIONAL PUBLISHING

Bibliotheek Grondwettelijk Recht

De Bibliotheek Grondwettelijk Recht is opgericht naar analogie met de Administratieve Rechtsbibliotheek en bevat een algemene en een bijzondere reeks.

Subreeks bevoegdheidsverdeling

Deel II: De bevoegdheden van de gemeenschappen

Hoofredactie

Bruno Seutin
Staatsraad
Gastprofessor Universiteit Gent

Geert van Haegendoren
Kamervoorzitter Raad van State

Redactie

Jan Clement
Staatsraad
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
KULeuven

Wouter Pas
Staatsraad
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
KULeuven

Jan Theunis
Referendaris Grondwettelijk Hof
Hoofddocent UHasselt

Jeroen Van Nieuwenhove
Staatsraad
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
KULeuven

Jürgen Vanpraet
Advocaat Prator
Gastprofessor Universiteit Antwerpen

Jan Velaers
Gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen
Assessor Raad van State

Auteurs

Jo Baert
Kamervoorzitter Raad van State

Jan Clement
Staatsraad
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
KULeuven

Lien De Geyter
Referendaris Grondwettelijk Hof

Michiel Elst
Juridisch adviseur Vlaams Parlement

Gianni Loosveldt
Expert welzijnsrecht

Tim Opgenhaffen
Doctoraatsbursaal welzijnsrecht KULeuven

Johan Put
Gewoon hoogleraar KULeuven
Assessor Raad van State

Brecht Steen
Eerste auditeur Raad van State
Medewerker Interuniversitair Centrum voor
Onderwijsrecht (ICOR)

Mieke Van de Putte
Projectleider Ugent
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
UGent

Gert Van der biesen
Griffier Senaat
Praktijkassistent UHasselt

Geert Van Haegendoren
Kamervoorzitter Raad van State

Frédéric Vanneste
Auditeur Raad van State
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
KULeuven

Jeroen Van Nieuwenhove
Staatsraad
Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
KULeuven

Steven Vansteenkiste

Jan Velaers
Gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen
Assessor Raad van State

D/2016/0147/409
ISBN 978 90 4862 861 2
Bestelcode: 202 161 206
© 2017 die Keure
Kleine Pathoekeweg 3
8000 Brugge
Tel.: 050/47.12.72
Fax: 050/33.51.54
E-mail: professional.publishing@diekeure.be
Internet: www.diekeure.be

Niets van deze uitgave, zelfs gedeeltelijk, mag openbaar gemaakt worden, gereproduceerd worden, vertaald of aangepast, onder enige vorm ook, hierin begrepen fotokopie, microfilm, bandopname of plaat, of opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand behoudens uitdrukkelijke

SUBREEKS BEVOEGDHEIDSVERDELING

- DEEL I: DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEWESTEN
- DEEL II: DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN
- DEEL III: ALGEMENE EN TRANSVERSALE BEVOEGDHEDEN (in voorbereiding)

VERKORTE INHOUD

DEEL I: DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEWESTEN

De ruimtelijke ordening en de stedenbouw
Frank Judo

Het leefmilieu en het waterbeleid
Luc Lavrysen

De landinrichting en het natuurbehoud
Luc Lavrysen en Bruno Seutin

Het huisvestingsbeleid
Bernard Hubeau, Tom Vandromme en Diederik Vermeir

Het landbouwbeleid
Frank Judo

De economie
Luc Vermeire en Alexander Van Steenberghe
Gert Van der biesen
Geert van Haegendoren

Het energiebeleid
Tim Vermeir

De lokale besturen
Jan Velaers

Het arbeidsmarktbeleid
Jürgen Vanpraet

Mobiliteit
Openbare werken, vervoer, verkeer en verkeersveiligheid
Jan Theunis en Dries Van Eeckhoutte

Dierenwelzijn
Jeroen Van Nieuwenhove

Het administratief toezicht
Joke Goris

DEEL II: DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN

De culturele aangelegenheden

*Michiel Elst
Gert Van der biesen
Jo Baert*

Mediadiensten

Jo Baert

Het onderwijs

Brecht Steen

De notie 'persoonsgebonden aangelegenheden'

Steven Vansteenkiste

Het gezondheidsbeleid

Jeroen Van Nieuwenhove

Het gezinsbeleid

Gianni Loosveldt

Het beleid inzake maatschappelijk welzijn

Tim Opgenhaffen

De organieke regels betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn

Jan Velaers

Onthaal en integratie van inwijkelingen

*Mieke Van de Putte
Jan Clement*

Het beleid inzake personen met een handicap

Gianni Loosveldt

Het bejaardenbeleid

Gianni Loosveldt

De jeugdbescherming

*Johan Put
Lien De Geyter*

De sociale hulpverlening aan gedetineerden, de juridische eerstelijnsbijstand en de justitiehuisen

Frédéric Vanneste

De gezinsbijslagen

Lien De Geyter

De filmkeuring

Michiel Elst

Het gebruik van de talen

Jan Velaers

DEEL III: ALGEMENE EN TRANSVERSALE BEVOEGDHEDEN (in voorbereiding)

Algemene beginselen van de bevoegdheidsverdeling

Jürgen Vanpraet

Constitutionele bevoegdheden

Michiel Elst en Jeroen Van Nieuwenhove

Samenwerking in het federale België

Yannick Peeters

De internationale betrekkingen

Frank Ingelaere

De buitenlandse handel

Geert van Haegendoren

De ontwikkelingssamenwerking

Frank Ingelaere

Het wetenschappelijk onderzoek

Geert van Haegendoren

Oprichting van rechtspersonen en participaties

Sven Baeten en Frederik Vandendriessche

Personeel & Organisatie

Iris Verheven

De fiscale bevoegdheden

Jo Baert

Krachtlijnen van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten

Tim Corthaut

Het toekennen van bijkomende bevoegdheden aan het Rekenhof

Jürgen Vanpraet

Instrumentele bevoegdheden met betrekking tot goederen

Jürgen Vanpraet

Naleving en handhaving

Jan Theunis en Dries Van Eeckhoutte

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf	XXV
Disclaimer	XXVII
Leeswijzer	XXIX
DE CULTURELE AANGELEGENHEDEN <i>Michiel ELST en Gert VAN DER BIESEN</i> <i>* Jo BAERT</i>	1
<hr/>	
I. Historiek en algemene inleiding	3
1. Historiek	3
2. Ruime en homogene bevoegdheidscategorieën	4
3. Materiële grenzen aan de culturele gemeenschapsaan- gelegenheden	6
4. Het Cultuurpact	7
II. Bescherming en luister van de taal (art. 4, 1°, BWHI)	9
1. De taal als cultuurmiddel	9
A. Taal, niet taalgebruik, als voorwerp van regelgeving	9
B. Spelling en grammatica	9
C. Benaming van infrastructuur en plaatsen	11
2. De bevordering van literatuur	12
3. Gebarentaal	13
III. De aanmoediging van de vorming van navorsers (art. 4, 2°, BWHI)	14
IV. De schone kunsten (art. 4, 3°, BWHI)	16
1. Het begrip 'schone kunsten'	16
2. Beperkingen op de gemeenschapsbevoegdheid inzake schone kunsten	17

3. <i>Maatregelen ten gunste van de kunstenaars en kunstenaarorganisaties</i>	17
A. <i>Steunmaatregelen</i>	17
B. <i>Het sociaal statuut van de kunstenaar</i>	18
C. <i>Auteursrecht en naburige rechten</i>	18
4. <i>Het publiek mecenaat</i>	20
5. <i>Film</i>	21
A. <i>Culturele en economische steun</i>	21
B. <i>De tax-shelter</i>	23
6. <i>Schone kunsten als biculturele aangelegenheid van gewestelijk belang (art. 4bis, 3°, Brusselwet)</i>	23
V. <i>Het cultureel patrimonium, de musea en de wetenschappelijk-culturele instellingen (art. 4, 4°, BWHI)</i>	25
1. <i>Het archiefwezen</i>	25
A. <i>Inleiding</i>	25
B. <i>Dynamisch archief</i>	25
C. <i>Het statisch archief</i>	27
2. <i>Roerend versus onroerend cultureel erfgoed</i>	30
A. <i>De summa divisio</i>	30
B. <i>Archeologische vondsten</i>	31
C. <i>Nautisch en onderwatererfgoed</i>	32
D. <i>Bescherming van roerend cultureel erfgoed</i>	34
E. <i>De bescherming van immaterieel cultureel erfgoed</i>	37
F. <i>Cultureel erfgoed en intergemeentelijke en interprovinciale samenwerking</i>	37
3. <i>Heraldiek</i>	38
4. <i>Musea en wetenschappelijk-culturele instellingen</i>	39
V. <i>De bibliotheken, discotheken en soortgelijke diensten (art. 4, 5°, BWHI)</i>	43
VI. <i>Mediadiensten (art. 4, 6°, BWHI)*</i>	46
VII. <i>Hulp aan de geschreven pers (art. 4, 6°bis, BWHI)*</i>	47
1. <i>Algemeen</i>	47
2. <i>Historiek</i>	47
3. <i>Wat houdt "de hulp aan de geschreven pers" in?</i>	48
VIII. <i>Jeugdbeleid (art. 4, 7°, BWHI)</i>	50
1. <i>Inleiding</i>	50
2. <i>Opvoeding</i>	50
3. <i>Jeugd</i>	52
IX. <i>Permanente opvoeding en culturele animatie (art. 4, 8°, BWHI)</i>	54
1. <i>Inhoud van de bevoegdheid</i>	54
2. <i>Permanente opvoeding, vorming en onderwijs</i>	57
3. <i>Volwassenen</i>	59

X. <i>Lichamelijke opvoeding, sport en openluchtlevens (art. 4, 9°, BWHI)</i>	61
1. <i>Begripsbepaling</i>	61
2. <i>De inhoud van de bevoegdheidsverdeling</i>	63
A. <i>Algemeen</i>	63
B. <i>De bevoegdheden gegrond op artikel 4, 9°, BWHI</i>	64
a. <i>De reglementering van de sportbeoefening</i>	64
b. <i>Subsidiëring</i>	65
c. <i>Statuut van de sportbeoefenaar</i>	65
d. <i>Andere bevoegdheden</i>	66
C. <i>Bevoegdheid inzake medisch verantwoorde sportbeoefening</i>	68
D. <i>Beperkingen aan de gemeenschapsbevoegdheid</i>	69
a. <i>Sociaal statuut van de sportbeoefenaar</i>	69
b. <i>Fiscaal statuut van de sportbeoefenaar</i>	71
c. <i>Weddenschappen op sportwedstrijden</i>	72
d. <i>Veiligheid</i>	73
e. <i>Het bezit van sportwapens</i>	74
f. <i>Dierenwelzijn</i>	76
XI. <i>Vrijtijdsbesteding (art. 4, 10°, BWHI)</i>	77
XII. <i>Vorming en beroepsopleiding (art. 4, 11° tot 17°, BWHI)</i>	80
MEDIADIENSTEN	85
Jo BAERT	
I. <i>Algemeen</i>	87
II. <i>Wat houdt de omschrijving "de audiovisuele en de auditieve mediadiensten" in?</i>	89
1. <i>Inleiding</i>	89
2. <i>Het uitgangspunt: radio-omroep en televisie</i>	89
3. <i>Evolutie van de notie "radio-omroep en televisie" ...</i>	92
A. <i>Eerste staatshervorming (1970-71)</i>	92
B. <i>Tweede staatshervorming (1980)</i>	93
C. <i>Derde staatshervorming (1988)</i>	94
D. <i>De arresten nr. 7/90 van 25 januari 1990 en nr. 1/91 van 7 februari 1991 van het Grondwettelijk Hof: ook de technische aspecten</i>	95
E. <i>De arresten nr. 109/2000 van 31 oktober 2000, nr. 156/2002 van 6 november 2002 en nr. 132/2004 van 14 juli 2004 van het Grondwettelijk Hof: criteria ter onderscheiding van omroep en telecommunicatie, en verplichte samenwerking</i>	97
4. <i>... tot de notie "audiovisuele en auditieve mediadiensten"</i>	101
III. <i>De expliciete uitzondering: mededelingen van de federale regering</i>	104

1. Algemeen	104
2. Wat zijn "mededelingen van de federale regering"?	106
3. Implicaties voor de gemeenschapsbevoegdheid	106
IV. De impliciete uitzondering: de algemene politie van de radio-elektrische golven	110
1. Pretoriaanse vinding	110
2. Doel en opdracht van de politiebevoegdheid	110
3. Het BIPT als politieagent	111
4. Samenvatting	112
V. Synthese	113
VI. Nadere analyse van aspecten van de bevoegdheidsverdeling	117
1. Mediadiensten – inhoudelijke aspecten	117
A. Omroep <i>sensu stricto</i>	117
B. Nieuwe diensten	118
C. Commerciële communicatie en niet-commerciële publiciteit	119
D. Rechten en plichten	122
a. Recht op vrije nieuwsgaring	122
b. Recht van antwoord en van repliek in de "audiovisuele" media	124
c. Rechten en plichten van de omroepactoren	125
d. Regels i.v.m. het mededingingsrecht en de handelspraktijken	126
2. Mediadiensten – technische aspecten	127
A. Algemeen	127
B. Coördinatie van de frequenties	127
C. Graaf- en gebruiksrechten	131
3. Gemeenschappelijke netwerken en elektronische communicatiediensten – verplichting samen te werken	132
4. Territoriale bevoegdheid	133
VII. Besluit	136
HET ONDERWIJS	139
Brecht STEEN	

I. Inleiding	141
II. Korte historiek	142
III. De materiële bevoegdheidsverdeling (art. 127, § 1, 2° en 130, § 1, 3°, GW)	144
1. De beginselen	144
2. "Het onderwijs": een exclusieve bevoegdheid van de gemeenschappen	145

3. "Met uitsluiting van": de aan de federale overheid voorbehouden onderwijsaangelegenheden	149
A. "De bepaling van het begin en het einde van de leerplicht" (art. 127, § 1, eerste lid, 2°, a), GW	149
B. "De minimale voorwaarden voor het uitreken van de diploma's" (art. 127, § 1, eerste lid, 2°, b), GW	153
C. "Pensioenregeling" (art. 127, § 1, eerste lid, 2°, c), GW	158
D. ... en de syndicale betrekkingen in het onderwijs (art. 87, § 5, BWHI)?	161
E. ... en de inrichting, erkenning of subsidiëring van onderwijs door "de wet" (art. 24, § 5, GW)?	162
4. Artikel 138 GW: de "Franstalige" uitzondering: leerlingenvervoer en schoolgebouwen	163
5. "Het onderwijs" afgebakend ten aanzien van andere aangelegenheden: de belangrijkste knelpunten	164
A. T.a.v. federale aangelegenheden	164
a. In de Grondwet voorbehouden federale aangelegenheden	164
(i) De opleiding van (bijzondere) ambtenaren (defensie, politie, justitie, overheidsadministratie)	164
(ii) Jurisdictionele rechtsbescherming	164
(iii) Privacy	166
b. In de bijzondere wet aan de federale overheid toegewezen aangelegenheden	166
(i) Arbeidsrecht en sociale zekerheid	166
(ii) Intellectueel eigendomsrecht, handels- en vennootschapsrecht, inkomensbeleid en overheidsopdrachten	170
(iii) Rijkscomptabiliteit	171
c. Federale residuaire aangelegenheden	171
(i) Burgerlijk recht	171
(ii) Strafrecht	172
(iii) Ontwikkelingssamenwerking	173
B. T.a.v. gedeeld gewestelijke-federale aangelegenheden	173
a. Toegang tot de beroepen, bescherming titels, vestigingsvoorwaarden	173
b. Mobiliteit	179
C. T.a.v. gemeenschaps- en gewestaangelegenheden	180
a. Vorming en beroepsopleiding	180
b. Gebruik van de talen in het onderwijs	182
c. Ambtenarenstatuut	182
d. Lokale besturen	184
6. Samenvattend	185

IV. Enkele specifieke aspecten van de territoriale bevoegdheidsverdeling (art. 127, § 2, GW)	187
--	-----

DE PERSOONSGEBONDEN AANGELEGENHEDEN 191

DE NOTIE 'PERSOONSGEBONDEN AANGELEGENHEDEN' 193

Steven VANSTEENKISTE

HET GEZONDHEIDSBELEID 203

Jeroen VAN NIEUWENHOVE

I. Inleiding - algemeen kader 205

II. Beleid betreffende de zorgverstrekkingen in en buiten de verplegingsinrichtingen 207

1. Algemene draagwijdte 207

A. Zorgverstrekkingen 207

B. In en buiten de verplegingsinrichtingen 208

C. Specifieke gevallen 209

a. Thuiszorg 209

b. Niet-dringend ziekenvervoer 211

c. Gezondheidsgegevens 212

d. Esthetische ingrepen en risicovolle medische praktijken 213

2. Ziekenhuizen 213

A. De 'organieke wetgeving' als federaal bevoegdheidsvoorbehoud 213

a. Betekenis 213

b. Toepassing 216

(i) Kwaliteit van de zorg in ziekenhuizen 216

(ii) Ethische comités, patiëntenrechten en opvang van patiënten 216

(iii) Samenwerking met andere zorgvoorzieningen 218

(iv) Conclusie: vaak dubbelaspectleer 219

c. Herformulering naar aanleiding van de zesde staatshervorming 219

B. De gemeenschapsbevoegdheid inzake erkenningsnormen 221

a. Beginsel en uitbreiding bij zesde staatshervorming 221

b. Federale controle inzake de budgettaire gevolgen 223

C. De gemeenschapsbevoegdheid inzake erkenningen en de erkenningsprocedure 226

D. Financiering 228

a. De financiering van de exploitatie 228

(i) Beginselen 228

(ii) Afgrenzing ten opzichte van gemeenschapsbevoegdheden 229

b. De financiering van de infrastructuur 230

(i) Eigen gemeenschapsbevoegdheden 230

(ii) Overgehevelde onderdelen A₁ en A₃ van het budget van financiële middelen 231

(iii) Gedeeltelijke overheveling van de overige onderdelen van de federale financiering van de infrastructuur 231

(iv) Samenwerking tussen de federale overheid en de gemeenschappen 233

F. Programmatie 234

a. Beginsel 234

b. Opdeling van federale programmatiecriteria volgens de gemeenschappen 235

c. Aanvullende programmatie door de gemeenschappen 235

G. Aanwijzing universitaire ziekenhuizen 236

III. Specifieke gevallen van zorgverstrekkingen 238

1. Geestelijke gezondheidszorg 238

A. Oorspronkelijke gemeenschapsbevoegdheid 238

B. Explicitering en uitbreiding door de zesde staatshervorming 238

2. Ouderenzorginstellingen en geïsoleerde diensten voor behandeling en revalidatie 240

A. Oorspronkelijke gemeenschapsbevoegdheid 240

B. Explicitering en uitbreiding door de zesde staatshervorming 241

3. Long term care-revalidatie 243

4. Eerstelijnsgezondheidszorg 245

A. Oorspronkelijke gemeenschapsbevoegdheid 245

B. Explicitering en uitbreiding door de zesde staatshervorming 247

5. Twee specifieke bevoegdheden inzake gezondheidszorgberoepen 249

A. Algemeen 249

B. De erkenning van gezondheidszorgbeoefenaars 250

C. De contingentering van gezondheidszorgbeoefenaars 252

IV. Preventieve gezondheidszorg 253

1. Begripsomschrijving 253

A. Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding 254

B. Activiteiten en diensten op het vlak van preventieve gezondheidszorg 255

C. Initiatieven inzake preventieve gezondheidszorg 257

2. Uitzondering: de "nationale maatregelen inzake profylaxis" 259

3. Specifieke gevallen 260

A. Besmettelijke ziekten 260

B. Tabakspreventie 263

C. Ioniserende en niet-ioniserende stralingen 265

D. Medisch schooltoezicht 266

E. Gezond sporten 266

F. Arbeidsgeneeskunde en arbeidsbescherming 269

V. Residuaire federale bevoegdheden 271

1. Uitoefening van de geneeskunde 271

A. Algemeen 271

B. Reglementering van de gezondheidszorgberoepen 273

a. Algemeen 273

b. Een open of een gesloten systeem?	274
c. Het opleggen van erkenningsvoorwaarden en verplichtingen binnen de materiële bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten	275
d. Erkenningscriteria en de onderwijsbevoegdheden van de gemeenschappen	276
e. Afbakening tegenover de eerstelijnsgezondheidszorg	278
f. Patiëntenrechten en opvang van patiënten	279
g. Experimenten op de menselijke persoon	279
h. Reglementering van bepaalde medische handelingen en praktijken	280
i. Gezondheidsgegevens	282
C. Bloed, organen, weefsels en lichaamsmateriaal	283
2. <i>Dringende geneeskundige hulpverlening</i>	283
3. <i>Uitoefening van de paramedische beroepen</i>	285
4. <i>Geneesmiddelen en medische hulpmiddelen</i>	286
5. <i>Residuaire reglementering volksgezondheid</i>	286
VI. Voorbehouden federale bevoegdheid inzake ziekteverzekering	287
VII. Samenwerking en overleg	291

WELZIJNSBELEID - BIJSTAND AAN PERSONEN

HET GEZINSBELEID

Gianni LOOSVELDT

I. Een ruime invulling van het begrip 'gezinsbeleid'	299
II. Begrenzing van 'bijstand aan personen' door specifieke grondwettelijke bepalingen	301
1. <i>Het recht op privé- en gezinsleven</i>	301
2. <i>Het gebruik van de talen</i>	301
III. Wat geen bijstand aan personen is, kan ook geen gezinsbeleid zijn	303
IV. Wat 'bijstand aan personen' (gezinsbeleid) is, kan soms ook 'gezondheidsbeleid' zijn	304
V. Begrenzing van 'gezinsbeleid' binnen de 'bijstand aan personen'	305
VI. Het 'personen- en familierecht' behoort niet tot het 'gezinsbeleid'	306

1. <i>Algemeen</i>	306
2. <i>Familiale bemiddeling</i>	306
3. <i>Neutrale ontmoetingsruimtes</i>	306
4. <i>Onderhoudsgeld</i>	307
5. <i>Pleegzorg</i>	307
6. <i>Adoptie</i>	309

VII. 'Sociale zekerheid', 'gezinsbeleid' en 'gezinsbijslagen'	313
1. <i>Algemeen</i>	313
2. <i>Voorstellen van decreet: algemene gezinsbijslageregeling, opvoedersloon, geboortepremie en bijzondere tegemoetkoming aan gezinnen met kinderen</i>	313
3. <i>Subsidiëring van kinderopvang en aanvullende kinderbij-slag</i>	317
4. <i>Vlaamse Sociale Bescherming: premie voor de ondersteuning van het jonge kind</i>	319
5. <i>De gezinsbijslagen zijn geen bijstand aan personen en behoren niet tot het gezinsbeleid</i>	321

VIII. Gezinsbeleid en raakvlakken met gewestmateries	324
1. <i>Dienstencheques</i>	324
2. <i>Consumentenbescherming en huwelijks- en relatiebemiddeling</i>	327
3. <i>Financiering van gemeenten en gezinsbeleid (kinderopvang)</i>	328

IX. De bevoegdheid voor het gezinsbeleid in Brussel-Hoofdstad	330
1. <i>Algemeen</i>	330
2. <i>De toepassing van het Kinderopvangdecreet in Brussel-Hoofdstad</i>	331
3. <i>Wetgevend initiatief van de Gem.Gem.Comm. inzake kinderopvang</i>	332

HET BELEID INZAKE MAATSCHAPPELIJK WELZIJN

Tim OPGENHAFFEN

I. Historiek en algemeen kader	337
II. De bevoegdheidsverdeling inzake de materiële aspecten van het maatschappelijk welzijn	338
III. De federale bevoegdheid inzake maatschappelijk welzijn	340
1. <i>Het recht op maatschappelijke dienstverlening en de taken van het OCMW zoals beschreven in het hoofdstuk IV OCMW-Wet</i>	340

A. 'Geclicheerde' bevoegdheid?	341
B. Nieuwe basisrechten	342
C. Overige taken	343
2. Het bestaansminimum	344
A. Van gewaarborgd inkomen naar maatschappelijke integratie	345
B. Het OCMW en tewerkstelling na de zesde staatshervorming	346
IV. De gemeenschapsbevoegdheid inzake maatschappelijk welzijn	348
1. De ruime omvang van maatschappelijk welzijn	348
2. Aanvullende en bijkomende rechten	350
3. Het raakpunt met de sociale zekerheid: de zorgverzekering	350

**DE ORGANIEKE REGELS BETREFFENDE DE OPENBA-
RE CENTRA VOOR MAATSCHAPPELIJK WELZIJN** 355
Jan VELAERS

I. Historiek en algemeen kader	357
II. De materiële bevoegdheid inzake de organieke regels inzake OCMW's	359
1. Het federale institutionele kader inzake OCMW's	359
2. De bevoegdheid van de gemeenschappen voor de organieke regels van de OCMW's	360
A. De organen en het personeel van de OCMW's	361
B. De opdrachten van de OCMW's inzake maatschappelijk welzijn	363
C. De financiering van de OCMW's	364
D. Het administratief toezicht op de OCMW's	365
III. De territoriale bevoegdheid inzake de OCMW's	367

ONTHAAL EN INTEGRATIE VAN INWIJKELINGEN 369
Mieke VAN DE PUTTE en Jan CLEMENT

I. Inleiding	371
II. Een uit de gewestvorming gegroeide gemeenschapsbevoegdheid	372
III. Het beleid inzake onthaal en integratie van inwijkelingen	374
1. Algemeen	374
2. Wat dient te worden verstaan onder 'inwijkelingen'	374
3. Voor welke maatregelen zijn de gemeenschappen bevoegd?	376

IV. Andere gemeenschapsbevoegdheden	379
V. Aanverwante parallelle bevoegdheden	380
VI. Aanverwante gewestbevoegdheden	381
VII. Aanverwante federale bevoegdheden	383

**HET BELEID INZAKE PERSONEN MET EEN HANDI-
CAP** 387
Gianni LOOSVELDT

I. Algemeen	389
II. Bevoegdheidsverdeling rond arbeid en handicap	390
1. Algemeen	390
2. Collectieve inschakeling bij maatwerk	391
3. Werk- en zorgtrajecten	392
III. Tegemoetkomingen aan personen met een handicap	393
1. Algemeen	393
2. Toelagen aan de mindervaliden, met inbegrip van de individuele dossiers	393
3. De ondersteuning van personen met een handicap door de gemeenschappen	395
4. De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden	398
5. De mobiliteitshulpmiddelen	402
IV. Personenvervoer en beleid inzake mindervaliden	408

HET BEJAARDENBELEID 411
Gianni LOOSVELDT

I. Algemeen	411
II. Leeftijd als criterium en bejaardenbeleid	414
III. Het wettelijk gewaarborgd inkomen voor bejaarden	416
IV. Beleid betreffende de zorgverstrekkingen in ouderinstellingen en bejaardenbeleid	417
1. De bevoegdheidsverdeling inzake voorzieningen voor ouderen vóór de zesde staatshervorming	417

2. De draagwijdte van de overdracht van de bevoegdheid inzake het beleid betreffende de zorgverstrekking in ouderinstellingen	422
V. Van zorgverzekering tot VSB	423
1. Situering	423
2. De zorgverzekering en gekozen techniek	423
3. De zorgverzekering en steunmaatregelen op andere gronden	423
4. De zorgverzekering, de economische unie en monetaire eenheid en het inkomensbeleid	424
5. De zorgverzekering in het licht van de bevoegdheid voor bijstand aan personen en sociale zekerheid	425
6. De Vlaamse sociale bescherming	425

DE JEUGDBESCHERMING

Johan PUT en Lien DE GEYTER

I. Inleiding	431
II. Bevoegdheidsverdeling <i>ratione materiae</i>	432
1. Overzicht	432
2. Het begrip 'jeugdbescherming'	433
3. Jeugdhulprecht	434
4. Jeugddelinquentierecht	434
A. Hulpverlenend karakter	434
B. Maatschappelijke reactie op jeugddelinquentie	435
III. Uitzonderingen op de gemeenschapsbevoegdheid	438
1. Algemeen	438
2. De burgerrechtelijke regels	438
3. De strafrechtelijke regels	439
4. De jeugdgerichten	440
A. De organisatie van de jeugdgerichten	440
B. De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbanken	440
C. De rechtspleging voor de jeugdgerichten	441
5. Uitvoering van straffen uitgesproken ten aanzien van uit handen gegeven jongeren	442
6. De ontzetting van het ouderlijk gezag en het toezicht op de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen	444
7. Artikel 10 BWHI	444
IV. De aan de wet voorbehouden aangelegenheden	445
V. Het territoriaal toepassingsgebied van de gemeenschapsdecreten inzake jeugdbescherming	447

1. Jeugdhulprecht	447
2. Jeugddelinquentierecht	448
3. Halle-Vilvoorde	448
4. Brussel-Hoofdstad	449

DE SOCIALE HULPVERLENING AAN GEDETINEERDEN, DE JURIDISCHE EERSTELIJNSBIJSTAND EN DE JUSTITIEHUIZEN

Frédéric VANNESTE

I. Algemeen kader	453
II. Materiële bevoegdheid van de gemeenschappen	454
1. Sociale hulpverlening aan gedetineerden met het oog op hun sociale re-integratie	454
2. Justitiehuisen	456
3. Elektronisch toezicht	461
4. Juridische eerstelijnsbijstand	462
III. Versnippering van de strafuitvoering	463

DE GEZINSBIJSLAGEN

Lien DE GEYTER

I. Inleiding	467
II. De thans geldende bevoegdheidsregel	469
1. De materiële bevoegdheidsverdeling	469
2. De territoriale bevoegdheidsverdeling	47
3. De overgangsregeling	47
A. Overgangsregeling inzake administratief beheer en uitbetaling gezinsbijslagen	47
B. Overgangsregeling inzake regeling ten gronde	47
III. Beperkingen aan de bevoegdheidsoverdracht	47
1. De overeenstemming met het EU-recht	47
2. De overeenstemming met artikel 23 GW (standstill- en legaliteitsbeginsel)	48
A. Algemeen	48
B. Standstill-beginsel	48
C. Het legaliteitsbeginsel	48
3. De overeenstemming met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel	48

4. Het onderscheid "gezinsbeleid-gezinsbijslagen" met het oog op het territoriale toepassingsgebied van sommige decreten 484

DE FILMKEURING

Michiel ELST

487

HET GEBRUIK VAN DE TALEN

Jan VELAERS

493

- I. De materiële bevoegdheidsverdeling inzake de regeling van het taalgebruik (art. 30 en art. 129, § 1, GW) 496
1. Inleiding 496
 - A. De materiële bevoegdheden 496
 - B. De "regeling van het taalgebruik" 497
 2. Het taalgebruik voor de "handelingen van het openbaar gezag" en voor de "bestuurszaken" te regelen (art. 30 en art. 129, § 1, 1°, GW) 498
 - A. "Handelingen van het openbaar gezag" versus "bestuurszaken" 498
 - B. Het ruime begrip "bestuurszaken": niet gebonden aan de materiële bevoegdheid van de gemeenschappen 499
 - C. De werkingssfeer van de "diensten" als criterium van bevoegdheidsverdeling 500
 - D. De regeling van het taalgebruik in de verschillende aspecten van het overheidsoptreden 503
 - a. Verkiezingen 503
 - b. De federale, gemeenschaps- en gewestparlementen 506
 - c. De regeringen, ministeries en centrale of gedecentraliseerde diensten 507
 - d. De lokale besturen 510
 - e. Private personen belast met publieke opdrachten 511
 - (i) Notarissen en gerechtsdeurwaarders 511
 - (ii) Concessiehouders van een openbare dienst 512
 - (iii) Publieke mededelingen 513
 - f. De relatie van de burger tot het bestuur 513
 3. Het taalgebruik in gerechtszaken (art. 30 GW) 515
 4. Het taalgebruik in "het onderwijs in de door de overheid opgerichte, gesubsidieerde of erkende instellingen" (art. 129, § 1, 2° en art. 130, § 1, eerste lid, 5°, GW) 516
 - A. De bevoegdheid voor het gebruik van de talen in de onderwijsinrichtingen 516
 - B. Het onderscheid tussen de bevoegdheid om de onderwijstaal te bepalen en de bevoegdheid om de te onderwijzen talen te bepalen 518
 - a. 'Onderwijstaal' versus 'te onderwijzen taal' 518
 - b. De onderwijstaal 519
 - c. De te onderwijzen taal 519
 - d. De relativiteit van het onderscheid 520

- C. Taalkennis van leerkrachten en leerlingen 521
5. "De sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel" (art. 129, § 1, 3°, GW) 523
 - A. "De sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel" 523
 - B. Werkaanbiedingen en precontractuele contacten 525
 - C. Betrekkingen tussen werkgevers en privaatrechtelijke en publiekrechtelijke instellingen 525
 - D. Verhoudingen tussen werkgevers en werknemers die de taal van het gebied niet kennen 526
6. De door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen (art. 129, § 1, 3°, GW) 527

- II. De materiële bevoegdheidsverdeling inzake de regeling van de taalkennis 529
1. De regeling van het taalgebruik en de regeling van de taalkennis 529
 2. De bevoegdheid om taalkennis op te leggen 531
- III. De territoriale bevoegdheid om het taalgebruik te regelen (art. 129, § 2 en 130, § 1, eerste lid, 5° en § 2, GW) 534
1. Het territorialiteitsbeginsel in de bevoegdheidsverdeling 534
 2. De afwezigheid van het personaliteitsbeginsel in de bevoegdheidsverdeling 534
 3. De exclusiviteit van de territoriale bevoegdheidsverdeling en de zgn. "territoriaal gemengde situaties" 536
 - A. Het beginsel 536
 - B. De territoriale exclusiviteit en de regeling van het taalgebruik in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en hun personeel 537
 4. De territoriaal residuaire bevoegdheid van de federale wetgever 538
 - A. De residuaire bevoegdheid van de federale wetgever inzake de regeling van het taalgebruik 538
 - B. De federale bevoegdheid om het taalgebruik in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad te regelen 539
 - C. De bevoegdheid van de federale wetgever, resp. de Duitstalige Gemeenschap om het taalgebruik te regelen in het Duits taalgebied (art. 130, § 1, eerste lid, 5°, GW) 541
 - D. De federale bevoegdheid om het taalgebruik te regelen in de "gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat" 543
 - a. De bevoegdheid in de faciliteitengemeenten 543
 - b. De handhaving van de faciliteiten 545
 - c. De wijziging van de taalwetgeving in de taalgrens- en randgemeenten met een bijzondere meerderheid 547
 - E. De "diensten waarvan de werkring verder reikt dan het taalgebied waarin ze zijn gevestigd" 548

F. De door de wet aangewezen federale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één gemeenschap

551

WOORD VOORAF

In juni 2016 verscheen het eerste boek van een driedelige, omvattende commentaar op de bevoegdheidsverdeling in het federale België. Dat eerste boek behandelt de bevoegdheden van de gewesten. Thans ligt het tweede boek voor u. Later volgt nog een derde boek waarin de zogenaamde transversale bevoegdheden zoals de constitutionele bevoegdheden, de fiscale bevoegdheden, de internationale bevoegdheden, de instrumentele bevoegdheden, ... worden onderzocht.

In dit tweede boek wordt een systematisch commentaar gegeven over de bevoegdheden van de gemeenschappen, zoals die vervat zijn in de Grondwet, de bijzondere wetten en nadere uitvoeringsbepalingen. Sommige van die bevoegdheden zijn al tientallen jaren aan de gemeenschappen toegewezen, andere zijn van recente datum. De meeste zijn echter doorheen de jaren bij de opeenvolgende fasen van de staatshervorming aangepast, gewijzigd of verfijnd als gevolg van de politieke evolutie of van de juridische ervaring met hun toepassing.

Ook deze commentaar is grotendeels gesteund op de parlementaire voorbereiding van de bevoegdheidsverdelende regels, op de daarop betrekking hebbende rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, op de adviespraktijk en de rechtspraak van de Raad van State alsook op gezaghebbende rechtsleer.

Voor deze commentaar hebben we nogmaals een beroep kunnen doen op meerdere auteurs die allen ter zake deskundig zijn, hetzij vanuit hun academische bedrijvigheid, hetzij vanuit hun praktijkervaring met het betrokken bevoegdheidsdomein en zo mogelijk vanuit beide perspectieven. Wij zijn hen hiervoor uitermate dankbaar.

Ten slotte wensen wij ook de leden van de redactieraad te danken die ons wederom hebben bijgestaan met raad en daad.

6 januari 2017
Geert Van Haegendoren
Bruno Seutin